

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร

ประกาย หรัยลอย

คุณฉันทน์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2555

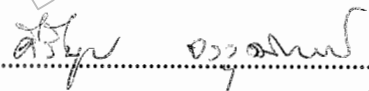
คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ ประกาย หร่ายลอย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาคุณิพนธ์ิต สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งฟ้า กิติญาณนต์)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คีรีวัน จงวุฒิไวยศรี)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งฟ้า กิติญาณนต์)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์ วิเศษสุวรรณ)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาคุณิพนธ์ิต สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรี แย้มกลีกร)

วันที่เดือน.....พ.ศ.2555

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนคุณิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2551

ประกาศคุณูปการ

มหา ชลคนเทาทองก้องเกียรติยศ
วิทยาลัย เปิดกรรณพราหมณ์
บูร ณาการคุณธรรมนำปัญญา
พา นิสิตให้ก้าวหน้าสู่สากล

ใน แนวคิดสู่สังคมมุ่งสื่อสาร สาขา ที่เปรียบเสมือนแหล่งผลิต
คณะ แห่งวิชาการงานถือเลื่อง การศึกษา สร้างบัณฑิตคิดยิ่งใหญ่
ศึกษา ศิพัฒนาไทยให้รุ่งเรือง และการพัฒนาชาติด้วยหัวใจ
ศาสตร์ แห่งเรื่องสร้างส่งเสริมเพิ่มวินัย สังคม ไทยจะก้าวไกลได้พึ่งพา

ปริญญา เป็นเครื่องหมายที่ชี้วัด
เอก ประวัติความเพียรเรียนศึกษา
รุ่น บุกเบิกแนวทางสร้างปัญญา
ที่หนึ่ง นั้นคือประชาเป็นศูนย์กลาง

ขอขอบคุณ รศ.ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง
ขอขอบคุณ ที่ชี้ทางอย่างมุ่งมั่น
ขอขอบคุณ ผศ.ดร.รุ่งฟ้า กิตติญาณสันต์
ขอขอบคุณ ที่ผลักดันอย่างยินดี

ขอขอบคุณ คณาจารย์ที่ปรึกษา
ขอขอบคุณ ที่ตรวจตราได้ถ้วนถี่
ขอขอบคุณ ที่กรุณาเป็นอย่างดี
ขอขอบคุณ ที่ปธานช่วยเหลืองาน

ขอขอบคุณ ถึงกลุ่มประชากรแฝง
ขอขอบคุณ ผู้ใช้แรงมหาศาล
ขอขอบคุณ ผู้มีประสบการณ์
ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญมีบุญคุณ

ขอขอบคุณ ผอ.มิตรช่วยคิดค้น
ขอขอบคุณ ญาติทุกคนที่เกื้อหนุน
ขอขอบคุณ ครอบครัวที่คำจุน
ขอขอบคุณ คุณจำลอง - คุณอำพรพรณ

ขอมอบ คุณประโยชน์งานวิจัย
ขอมอบ ให้ผู้สนใจใฝ่ศึกษา
ขอมอบ ให้юнชนที่ศรัทธา
ขอมอบ ให้ใช้ค้นคว้าแก่ทุกคน

(บิดามารดา)

ประกาย ห้วยลอย

48820761: สาขาวิชา: การศึกษาและการพัฒนาสังคม; ป.ร.ด. (การศึกษาและการพัฒนาสังคม)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต/ ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง

ประกาย หรัยลอย: การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร (IMPROVING BANGKOK CONSTRUCTION LABOURERS QUALITY OF LIFE)
คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์: สมหมาย แจ่มกระจ่าง, Ph.D., รุ่งฟ้า กิตติญาณสันต์, Ed.D. 224 หน้า. ปี พ.ศ. 2555.

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์และคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาทั้ง ประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง จำนวน 24 คน ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรแฝง จำนวน 19 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต และเทคนิคการวิจัยอนาคต EDR

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณภาพชีวิตของประชากรแฝง ส่วนใหญ่มีภูมิถิ่นกำเนิดจากตะวันออกเฉียงเหนือ มีเหตุผลในการย้ายถิ่นคือ การขาดทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่พึ่งพาลำต่อสุภาพของตนเอง มีปัญหาด้านสุขภาพบ้างแต่ ไม่บ่อยนัก บางส่วนมีโรคประจำตัวที่ต้องได้รับการรักษาเป็นประจำ สภาพในการดำเนินชีวิตและการทำงาน บางส่วน มีความรัก และผูกพันกับที่ทำงาน แม้ว่าจะทำงานหนักแต่ก็รักในอาชีพก่อสร้าง และเห็นว่าอาชีพก่อสร้างสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ส่วนหนึ่งมีความผูกพันกับนายจ้าง ในขณะที่บางส่วนมีหัวหน้าที่เข้มงวด ใช้งานหนัก และถูกเอาเปรียบ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีความเข้าใจกันดี ทำงานโดยไม่มี ความเครียด แต่บางส่วนมีสภาพการทำงานที่ย่ำแย่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อนร่วมงานค่อนข้างดี มีเพียงจำนวนหนึ่งที่ทะเลาะกันบ้าง สาเหตุส่วนใหญ่เป็นเรื่องการดื่มสุรา เล่นการพนัน และการยืมเงิน สภาพที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม มีทั้งผู้ที่มีความพึงพอใจและผู้ที่ต้องการปรับปรุง ส่วนใหญ่พอใจกับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น น้ำดื่ม น้ำประปา ไฟฟ้า ที่พักผ่อนหย่อนใจ และที่ออกกำลังกาย

2. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ในระยะแรกควรเริ่มจากระดับมหภาคใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกฎหมายแรงงาน รัฐบาลควรเร่งแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติดโดยด่วน 2) ด้านการบริหารจัดการคุณภาพชีวิต ควรจัดงบประมาณให้กรุงเทพมหานครสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้โดยตรงและมีการกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม 3) ด้านการศึกษา ควรเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพการงาน เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง และเพิ่มสถานที่ฝึกอบรมให้กับประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเพื่อได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม รัฐบาลควรสร้างความเข้าใจให้แก่แรงงานก่อสร้างเพื่อให้แรงงานได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อสังคม

ในระดับปัจเจกบุคคล แบ่งเป็น 2 ด้านที่เป็นแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพร่างกาย ควรให้แรงงานดูแลสุขภาพตนเอง และมีการดูแลสุขภาพร่างกายจากหน่วยงานภายนอก และ 2) ด้านจิตใจ นายจ้างควรจัดกิจกรรมให้กับผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง เพื่อลดความเครียดและเพิ่มความสุขในการทำงาน

48820761: MAJOR: EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT; Ph.D.

(EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT)

KEYWORDS: QUALITY OF LIFE/ NON-REGISTERED POPULATION OF CONSTRUCTION
LABOURERS

PRAKAY RAILOY: IMPROVING BANGKOK CONSTRUCTION LABOURERS QUALITY
OF LIFE. DISSERTATION THESIS ADVISORY COMMITTEE: SOMMAI JAMKRAJANG, Ph.D.,
ROONGFA KITTYANUSAN, Ed.D. 224 P. 2012.

The purposes of this research were to study the experience and life quality of Bangkok construction labourers and to study ways of improving their quality of life by using qualitative research. The participants non-registered were 24 construction labourers, 5 experienced people who worked for labours quality of life improvement and 19 experts in improving labours quality of life. The methodology used were in-depth interviews, observation and the EDFR technique.

The research findings revealed that:

1. The majority of the subjects were from the northeastern region. Most of them migrated to Bangkok because of insufficient funds for agricultural investment. Most of the subjects were satisfied with their health, some had health problems and illness that needed regular treatment. In terms of lifestyle and working conditions, the subjects still loved their work despite having to work hard since they could earn enough income to support themselves and their family. Some had a good relationship with their employers event the employers were always strict with them. The relationship between labourers and their colleagues and families were good. They worked without stress; however, some had bad working conditions. A few had conflicts with other people because of drinking, gambling and debt problems. Most of the labourers were satisfied with their accommodation and the environment conditions, but some needed better accommodation and environment conditions. The majority of the labourers were satisfied with their recreational areas and the facilities provided such as drinking water, water supply, and electricity.
2. At the organizational level, approaches to improve the quality of life of construction workers consist of 4 aspects; 1) labour laws improvement. Furthermore, the government must urgently address the problems of narcotics; 2) life quality management must be addressed. To achieve this, the Bangkok Metropolitan must allocated a budget to facilitate direct supervision of workers' conditions. In addition, an appropriate working hours should be specified; 3) workers must be provided with easy access to education and skill development. Additional training centers are needed; 4) government should build the understanding to construction labour for their worthy contribution to society.

At the individual level, approaches to improve construction workers' quality of life included the following:

- 1) workers should be responsible for their own physical health. However, regular health checks should be provided by outside agencies; 2) employers should promote psychological well-being activity to reduce stress in the workforce through the provision of fun recreational activities.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต.....	9
แนวคิดและข้อมูลเกี่ยวกับประชากรแฝง.....	31
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของแรงงาน.....	37
แนวคิดเกี่ยวกับงานก่อสร้าง.....	46
การวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR).....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
ขั้นตอนการวิจัย.....	67
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การตรวจสอบข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
การแปลผลแบบสอบถามตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริม คุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง.....	79
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ในเขตกรุงเทพมหานครและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิต.....	82
ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ก่อสร้างจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ.....	135
5 สรุปผลและอภิปรายผล.....	149
สรุปผลการวิจัย.....	149
อภิปรายผล.....	157
ข้อเสนอแนะ.....	165
บรรณานุกรม.....	169
ภาคผนวก.....	177
ภาคผนวก ก.....	178
ภาคผนวก ข.....	211
ภาคผนวก ค.....	216
ภาคผนวก ง.....	219
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	224

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร.....	32
2 อัตราส่วนประชากรในกรุงเทพมหานคร ตามทะเบียนบ้านและ นอกทะเบียนบ้าน จำแนกเป็นรายเขต.....	35
3 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝง กลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร.....	64
4 แบบสังเกตคุณภาพชีวิตประชากรแฝง.....	71
5 แบบสอบถามตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทาง.....	73
6 จำนวนร้อยละของประชากรแฝง จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และประสบการณ์ในการทำงาน.....	83
7 จำนวนร้อยละของประชากรแฝง จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม.....	88
8 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ด้านสุขภาพร่างกาย.....	136
9 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ด้านจิตใจ.....	138
10 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ด้านการศึกษา.....	140
11 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม.....	141
12 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ด้านบริหารจัดการคุณภาพชีวิต.....	141
13 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง กฎหมายแรงงาน.....	143

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 แบบจำลองแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของ Hughes.....	12
3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในระดับบุคคล.....	14
4 ภาพแสดงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของ Chandra.....	16
5 ภาพแสดงวงจรสัมพันธ์องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของ Sharma	17
6 วงจรการพัฒนาคุณภาพชีวิต.....	23
7 แนวทางเพื่อบูรณาการและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน.....	25
8 ประชากรจริงและประชากรแฝง (คน/ หลัง).....	36
9 วงจรชีวิตของโครงการก่อสร้าง.....	49
10 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย.....	80
11 สถานที่ทำงานของผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง.....	98
12 ภาพความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง.....	100
13 ห้องพักของผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง.....	107
14 ที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง.....	108
15 วัสดุที่ใช้ภายในห้องพักอาศัยของผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง.....	109
16 ทางเดินที่ใช้ในพื้นที่ก่อสร้าง.....	110
17 บริเวณโดยรอบของที่พักผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง.....	111
18 สนามเด็กเล่นภายในบริเวณที่พักของผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง.....	115
19 ภาพอนาคตแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรแฝงกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร.....	145